

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів
Кафедра банківської справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор,
член-кореспондент НАН України

М.В. Поляков

_____ 2017 р.

«УЗГОДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

С.О. Чернецький

« 14 » _____ 02 _____ 2017 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ
ПРИ ВСТУПІ НА НАВЧАННЯ ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ)
РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ЗІ СКОРОЧЕНИМ ТЕРМІНОМ
НАВЧАННЯ)**

Розглянуто на засіданні
Вченої ради економічного факультету
(протокол від 31.01.2017 р. № 7)

Голова Ради

С.О. Смирнов

« 13 » _____ 02 _____ 2017 р.

Дніпро
2017

ВСТУП

Теоретична підготовка студентів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти із спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування ґрунтується на формуванні сучасного типу економічного мислення та створює передумови для вільного вибору професійного спрямування.

Підготовка фахівців ґрунтується на теоретичних засадах і практичних підходах, які розглядаються в програмах дисциплін циклу професійної підготовки, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Класифікація економічних наук передбачає виділення загальних, спеціальних і галузевих економічних наук. Фахове вступне випробування є формою перевірки рівня знань та визначення освітньо-професійної програми студентів, що бажають навчатися на 1-му курсі зі скороченим терміном навчання.

До фахового вступного випробування зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування (зі скороченим терміном навчання) включено питання з нормативних програм дисциплін загальноекономічної та фахової підготовки:

1. Фінанси.
2. Гроші і кредит.
3. Банківські операції.

Завдання фахового вступного випробування зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування (зі скороченим терміном навчання) включають 25 тестових питань закритого типу. У тестовому питанні пропонується чотири відповіді, вірною з яких є лише одна. Максимально можлива кількість балів за умов правильного виконання всіх завдань складає 100 балів. Відповідь на кожне тестове питання закритого типу оцінюється у 4 бали. Якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь не надано – нараховується 0 балів.

РОЗДІЛ 1. ФІНАНСИ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Поняття і сутність фінансів. Роль фінансів у процесі розширеного відтворення. Функції фінансів. Фінанси як економічна категорія в системі соціально-економічних категорій. Сутність і структура фінансової системи України. Централізовані і децентралізовані фінанси в структурі фінансової системи. Державні доходи та способи їх мобілізації. Державні видатки.

Тема 2. Фінансове право і фінансова політика

Державна політика в сфері фінансів. Моделі фінансових відносин у суспільстві. Фінансовий механізм як інструмент реалізації фінансової політики держави. Поняття, предмет і метод фінансового права.

Тема 3. Податки. Податкова система

Поняття, сутність і функції податків. Класифікація податків. Податкова система: поняття, основи побудови. Особливості непрямого оподаткування в Україні. Характеристика прямих податків.

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

Державний бюджет як економічна категорія та як основний фінансовий план держави. Функції бюджету. Бюджетна система і бюджетний устрій України. Принципи побудови бюджетної системи України. Економічна сутність доходів і видатків бюджету. Способи мобілізації доходів Державного бюджету. Основні напрямки витрачання бюджетних коштів в Україні. Сутність дефіциту бюджету та причини його появи. Види бюджетного дефіциту. Економічна сутність і призначення державного кредиту. Види державного кредиту. Державний борг: сутність, види, причини виникнення та джерела погашення.

Тема 5. Фінанси суб'єктів господарювання

Фінансові відносини суб'єктів господарювання. Методи організації фінансової діяльності підприємств. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування.

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Сутність, призначення й функції страхування. Суб'єкти страхових відносин. Об'єкти страхових правовідносин. Класифікація страхування. Сутність і структура страхового ринку.

Тема 7. Фінансовий ринок.

Сутність фінансового ринку його функції та роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів. Класифікація фінансових ринків. Суб'єкти фінансового ринку. Інфраструктура фінансового ринку.

РОЗДІЛ 2. ГРОШІ І КРЕДИТ

Тема 1. Сутність, функції та роль грошей

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент. Історичний процес відбору грошового товару. Особливості грошей як загального товару. Функції грошей. Поняття функції грошей, їх єдність та відмінність. Суть

грошового обігу. Грошовий обіг як безперервний процес руху грошей. Форми грошей, що знаходяться в обігу. Кредитні гроші. Характеристика кредитних засобів обігу: векселі, банкноти, чеки, кредитні карточки. Вартість грошей.

Тема 2. Грошовий обіг

Грошова маса і швидкість грошей. Поняття грошової маси. Показники обсягу і структури (грошові агрегати або компоненти) грошової маси. Поняття швидкості обігу грошей і показники їх вимірювання. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу. Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Тема 3. Грошовий ринок

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого й опосередкованого фінансування. Суб'єкти грошового ринку. Банки й небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку. Попит на гроші. Суть та форми вияву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Грошова система

Поняття грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи обігу металічних, кредитних та паперових грошей. Проблеми становлення та розвитку грошової системи України. Методи державного регулювання грошового обігу. Поняття інфляційних процесів, типів інфляції, факторів впливу на економіку країни. Передумови інфляційних процесів. Методи регулювання інфляційних процесів.

Тема 5. Валюта. Валютні операції

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти. Суть і види валютних відносин. Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування й види валютного курсу. Валютний ринок: суть та основи функціонування. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу.

Тема 6. Грошово-кредитна політика

Сучасні підходи до визначення сутності грошово-кредитної політики. Фактори впливу на грошову масу. Інструменти впливу та соціально-економічні наслідки грошово-кредитної політики.

Тема 7. Основні теорії грошей

Основні підходи до вивчення теоретичних проблем грошей. Класична теорія грошей, її основні постулати. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей.

Тема 8. Кредит: поняття, функції та роль

Необхідність кредиту. Суть і функції кредиту. Характерні суттєві риси кредиту. Загальні передумови та економічні причини формування

кредитних відносин. Методи мобілізації та надання грошових коштів. Структура кредиту: суб'єкти кредитних відносин і об'єкт цих відносин. Стадії руху кредиту. Економічні межі кредиту. Функції кредиту. Форми та види кредиту. Класифікація форм і видів кредиту. Комерційний кредит. Банківський кредит. Державний кредит. Споживчий кредит. Облігаційний кредит. Лізинговий кредит. Міжнародний кредит. Позичковий процент. Суть позичкового процента та його функції. Норма позичкового процента.

Тема 9. Кредитна система

Поняття фінансового посередництва. Поняття кредитної системи та її побудова. Основні фінансові посередники, суб'єкти ринку. Спеціальні фінансово-кредитні установи, їх види і операції. Кредитно-фінансові установи небанківського типу.

Тема 10. Банки та банківські операції

Комерційні банки. Суть і функції комерційних банків, їх види і організаційна структура. Економічні нормативи, що регламентують діяльність комерційних банків. Центральні (емісійні) банки. Виникнення, призначення, форми організації і функції центральних банків. Методи грошово-кредитної політики центрального банку. Створення і діяльність Національного банку України. Банківські послуги. Обслуговування платіжного обороту клієнтів. Розрахункові операції. Основи організації розрахунків. Способи і форми розрахунків. Факторингові операції. Пасивні операції. Активні операції. Кредитні операції. Основи організації кредитних відносин комерційних банків з позичальниками. Кредитоспроможність позичальників і порядок її визначення. Класифікація позик згідно з умовами повернення та строками надання, характером забезпечення, методами надання, цільовим призначенням.

Тема 11. Міжнародні розрахунки

Міжнародні розрахунки та кредитні відносини. Міжнародні та регіональні валютно-фінансові організації. Баланси міжнародних розрахунків. Поняття розрахункового та платіжного балансів. Основні форми міжнародних розрахунків.

РОЗДІЛ 3. БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ

Тема 1. Сутність банківських операцій та їх види

Визначення сутності категорій «операції банків», «банківські операції», «технологічна операція», «банківська послуга» та «банківський продукт». Характеристика банківських операцій з точки зору економічної сутності та функціонального призначення. Види операцій, що забезпечують банк ресурсами, операції, пов'язані з розміщенням ресурсів, та комісійно-посередницькі операції банків.

Тема 2. Характеристика ресурсної бази банку. Зміст та джерела формування власного капіталу банку

Економічна характеристика ресурсів банку. Джерела формування банківських ресурсів, їх класифікація у відповідності з міжнародними нормами. Формування капіталу банку. Функції та структура капіталу.

Характеристика власного капіталу банку: сутність, функції та джерела формування.

Тема 3. Залучені та запозичені ресурси банку

Депозитна операції банку: поняття депозиту, класифікація депозитів. Характеристика депозитів до запитання (поточні рахунки, контокорентний рахунок, рахунок з правом овердрафту, кореспондентські рахунки). Характеристика депозитів на строк та фактори, що впливають на їх розмір. Механізм здійснення строкових депозитних операцій з юридичними особами. Гарантування вкладів фізичних осіб.

Тема 4. Форми та способи безготівкових розрахунків, сфера використання та порядок проведення розрахункових операцій

Характеристика платіжного обороту, готівкові та безготівкові розрахунки, суть та принципи організації безготівкових розрахунків. Поточні рахунки підприємств і організацій, порядок їх відкриття та проведення операцій, договір на ведення банківського рахунку, права і обов'язки клієнта та банку. Організація розрахункових операцій з використанням платіжних карток. Кореспондентські відносини між банками. Система електронних платежів та система термінових переказів НБУ.

Тема 5. Касові операції в банківських установах

Методологія проведення касових операцій банками. Порядок ведення касових операцій в Україні. Прогнозування касових оборотів банку. Договір на розрахунково-касове обслуговування. Порядок прийому готівки через апарат інкасації.

Тема 6. Основи організації банківського кредитування

Основні теоретичні положення кредитних операцій в банках. Система кредитних органів банку. Основні принципи проведення кредитної політики банку. Етапи процесу кредитування. Плата за кредит. Контроль за своєчасністю погашення кредитів.

Тема 7. Оцінка кредитоспроможності позичальника банку

Поняття та критерії кредитоспроможності позичальника банку. Підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника. Основні засади проведення оцінки кредитоспроможності позичальників зарубіжними банками.

Тема 8. Форми забезпечення повернення банківських кредитів

Поняття і загальна характеристика форм забезпечення банківських кредитів. Застава як вид забезпечення. Порука та гарантія. Страхування. Кредитний ризик. Методи управління кредитним ризиком кредитного портфеля банку. Механізм формування резерву для покриття можливих втрат за кредитними операціями.

Тема 9. Операції банків з цінними паперами

Характеристика видів діяльності банків на ринку цінних паперів: операції з випуску та обігу цінних паперів, комісійна та комерційна діяльність з цінними паперами, послуги щодо зберігання цінних паперів, депозитарний облік та ведення рахунків за операціями з цінними паперами тощо.

Перспективи розвитку банківських операцій банків з цінними паперами.

Тема 10. Посередницька діяльність банку на ринку цінних паперів

Суть депозитарної діяльності. Призначення депозитарної системи. Зміст окремих видів депозитарної діяльності. Структура Національної депозитарної системи України. Порядок здійснення окремих видів депозитарної діяльності.

Тема 11. Операції банків на валютному ринку

Законодавче регулювання валютних операцій в Україні. Порядок відкриття, види і режим ведення рахунків в іноземній валюті. Операції по валютним рахункам. Рахунки резидентів і нерезидентів. Договір про валютне розрахунково-касове обслуговування. Класифікація валютних операцій. Умови придбання та використання іноземної валюти. Операції по купівлі-продажу іноземної валюти на УМВБ. Організація роботи по торгівлі іноземною валютою в банках.

Тема 12. Міжнародні розрахункові операції

Регулювання міжнародних розрахункових операцій. Здійснення недокументарних міжнародних платежів. Банки кореспонденти і електронно-платіжні системи. Міжнародні перекази. Міжнародні платежі чеками. Здійснення документарних міжнародних платежів. Державне регулювання міжнародних платежів в Україні. Документарне інкасо: види, особливості послуги при документарному інкасо. Документарний акредитив: суть і форми, сфера застосування та механізм виконання. Переваги документарних розрахунків і ризики, пов'язані з ними.

Тема 13. Лізингові операції

Поняття і економічне значення лізингу. Класифікація видів лізингу і лізингових операцій. Організація і порядок здійснення лізингових операцій. Юридичне оформлення лізингової угоди. Ризики лізингових операцій.

Тема 14. Факторингові операції

Сутність операцій факторингу: принципи організації, типи і види. Порядок здійснення банком факторингових операцій. Основи визначення вартості факторингу. Факторинг у зовнішньоекономічній діяльності. Ризики, що виникають при здійсненні факторингових операцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аранчій В.І. Гроші і кредит : навч. посіб. / В.І. Аранчій. – К. : Ліра-К, 2015. – 364 с.
2. Бандурка А.М. Гроші і кредит : навч. посіб. / А.М. Бандурка. – К. : Ліра-К, 2015. – 380 с.
3. Бандурка О.М. Гроші та кредит / О.М. Бандурка, В.В. Глущенко, А.С. Глущенко. – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 368 с.
4. Банківські операції. Навчальний посібник / за ред. Л.М. Рябініної. –Одеса: ОДЕУ, 2011. – 520 с.
5. Банківські операції: Підручник / за ред. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
6. Банківські операції: Підручник / за ред.. В.І.Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
7. Банківські операції: підручник / заг. ред. А. М. Мороз. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
8. Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.
9. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посібник / О.В. Васюренко. - 6-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 318 с.
10. Величко Г. О. Фінанси підприємств: навч. посібн. / Г. О. Величко, Л. М. Дейніс, О. В. Тарасова. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 248 с.
11. Вовчак О. Д. Банківська справа: Навч. посібник / О. Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів : Новий світ-2000, 2008. - 560 с.
12. Глущенко А.С. Фінанси: навч. посіб. / А.С. Глущенко. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 440 с.
13. Гроші і кредит: навч. посібник / К.Ф. Черкашина, Л.Ю. Сисоєва. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 213 с.
14. Гроші і кредит: у схемах і таблицях: навч. посібник / Л.Ю. Сисоєва, К.Ф. Черкашина – Суми: Університетська книга, 2013. – 245 с.
15. Гроші та кредит: Підручник / за заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2011. – 602 с.
16. Державні фінанси: підручник / за ред. І.Г. Ткачук. – Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника», 2015. – 510 с.
17. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: навч. пос. / А.О. Єпіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало. – Суми: Університетська книга, 2007. – 523с.
18. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07 грудня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
19. Закон України «Про Національний банк України» №679 – XIV від 20.05.1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
20. Коваленко Д.І. Гроші і кредит: теорія і практика / Д.І. Коваленко. – К.: Ліра-К, 2015. – 360 с.

21. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 578 с.
22. Ковальчук К.Ф. Банківські операції : навч. посіб. / К.Ф. Ковальчук. – К. : Ліра-К, 2013. – 162 с.
23. Колотуха С.М. Гроші та кредит: навч. посіб. / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. – К.: Знання, 2012. – 495 с.
24. Кузнецова С.А. Банківська система: навч. посіб. / за ред. С.А. Кузнецової. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 400с.
25. Михайловська А.М. Банківські операції: навч. посіб. / А.М. Михайловська. – К. : Ліра-К, 2014. – 648 с.
26. Михайловська І.І. Гроші і кредит: навч. пос. / І.І. Михайловська. – К. : Ліра-К, 2013. – 432 с.
27. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренєва. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2007. – 796 с.
28. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання 2007. – 796 с.
29. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств. підруч. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 504 с.
30. Податкова система: навч. посіб. / ОО. Кухарєва, О.В. Лиса. – Дніпропетровськ: Біла К.О., 2012. – 272с.
31. Податкове право: навч. посіб. / Я.В. Греца, В.І. Ярема, Ю.М. Бисага, М.В. Сідак. – К.: Знання, 2012. – 389 с.
32. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
33. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / А.М. Поддєрьогін. – 6-е вид., перероб. і виправ. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.
34. Прасолова С.П. Банківські операції: навч. посібник / С.П. Прасолова, О.С. Вовченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 568 с.
35. Сисоєва К.Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях : навч. посіб. / К.Ф. Сисоєва. – К. : Ліра-К, 2015. – 245 с.
36. Скоморович І.Г. Банківські операції: навч. посіб. / І.Г. Скоморович. – К. : Ліра-К, 2014. – 484 с.
37. Скоморович І.Г. Банківські операції: навчальний посібник. – Львів: Видавництво ПП «Магнолія 2006», 2010. – 482 с.
38. Стойко О. Я. Фінанси: Навч. посіб./ О.Я. Стойко, Д. І. Дема. – К., 2014. – 432 с.
39. Тарасенко І.О. Фінанси підприємств: підручник / І.О. Тарасенко, Н.М. Любенко. – К. : КНУТД, 2015. – 360 с.
40. Федосов В.М. Теорія фінансів: Підручник / В.М. Федосов, П.І. Юхименко, Л.Л. Лазебник. – К., 2010. – 576 с.
41. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підруч. для студентів ВНЗ / за ред. В.О. Онищенка. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. - 599 с.

42. Фінанси : практикум / за ред. І.О. Школьник та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 218 с.
43. Фінанси держави: навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форм навчання напряму підгот. 6.030508 «Фінанси і кредит» / Т. Я. Андрейків, М. В. Сороківська. - Львів: Львів. комерц. академ., 2016. – 252 с.
44. Фінанси: Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 366 с.
45. Фінанси: навч. посіб.: [в 2 ч.] / за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015. – Ч. 1. – 2015. – 344 с. Ч. 2. – 2015. – 309 с.
46. Фінанси: підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
47. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник / А.І. Щетинін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 440 с.
48. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств: Навч. посіб./ О.Б. Ярошевич. – К., 2012. – 341 с.

Завідувач кафедри фінансів

О.М. Грабчук

Завідувач кафедри банківської справи

О.Й. Шевцова